

GAMEN EN AUTISME

Met Toolkit Gezond Gamen

Herm Kisjes & Erno Mijland

Inhoud

Voorwoord	7
Inleiding	9
1 Gamen en autisme: de match	19
Interview: Henri	24
2 Positieve effecten	29
Interview: Mary over Ryan	38
3 Serious games voor autisme	43
Interview: Marcel	52
4 Negatieve effecten	57
5 Oorzaken van problemen bij gamen	67
5.1 Oorzaken in relatie tot het individu met autisme	68
5.2 Oorzaken in relatie tot leeftijd	72
5.3 Oorzaken in relatie tot de (soort) game	72
5.4 Oorzaken in relatie tot de omgeving	74
Interview: Mark	76
6 Signaleren van problemen	81
6.1 Lichamelijk	82
6.2 Psychisch	84
6.3 Sociaal	87
Interview: Tom en Herm	89
7 Wat is gameverslaving?	93
7.1 Game afhankelijkheid	95
7.2 Compulsief gamen	96
7.3 Gameverslaving en autisme	97
8 Opvoeden van gamende jongeren met autisme	101
8.1 Ouders over opvoeden bij gamen	102
8.2 Onze adviezen	110
Interview: Chantal over Luc	120
9 Begeleiding van groepen	127
Interview: Bianca	130
10 Gamen en autisme: vragen en dilemma's	135
Geraadpleegde experts, literatuur en websites	141
Toolkit Gezond Gamen	145

Gamen is een populaire vorm van tijdverdrijf onder jongeren, zeker ook onder jongeren met autisme. Een game speel je vooral voor je plezier of om momenten van verveling tegen te gaan. Games bieden afleiding en ontspanning. Door het spelen van een game kun je bovendien plezier hebben, zonder dat je daar per se anderen voor nodig hebt. Is er niemand beschikbaar om mee te spelen, dan speel je tegen de computer. En die computer of console is altijd binnen handbereik.

Uit ons onderzoek blijkt dat de positieve effecten van het spelen van games op kinderen met autisme verder gaan dan alleen het hierboven genoemde spelplezier. Samengevat komt het erop neer dat veel ouders ervaren dat games (tijdelijk) kunnen helpen de gevolgen van autisme op het welbevinden of de ontwikkeling van het kind positief te beïnvloeden. Games kunnen vanuit dit perspectief bewust als hulpmiddel worden ingezet om:

- het dagelijkse leven te verlichten;
- de positieve ontwikkeling van het kind te stimuleren.

“ Het kalmeert en ontspant mij. Het prikkelt mijn fantasie. Het kan gezellig en leuk zijn, alleen of met vrienden. Het kan een gespreksonderwerp zijn. Ik ben op de hoogte van nieuwe ideeën en technieken. Ik maak verhalen mee. Het verbetert mijn reflexen, inzicht, probleemoplossend vermogen en leiderschap. Contacten in de game kunnen een opstap zijn naar een vriendschap. Ik word door sommige games erg rustig. Dat geeft me nieuwe energie om daarna iets te doen waarbij ik me moet concentreren.

Kees, 29 jaar

Onderstaand analyseren we hoe het gamen helpend kan zijn bij kinderen en jongeren met autisme. We vatten daartoe samen wat ouders ons gemeld hebben in interviews, gesprekken en onze enquête, proberen waar mogelijk de positieve effecten te duiden en laten enkele ouders aan het woord.

Rust

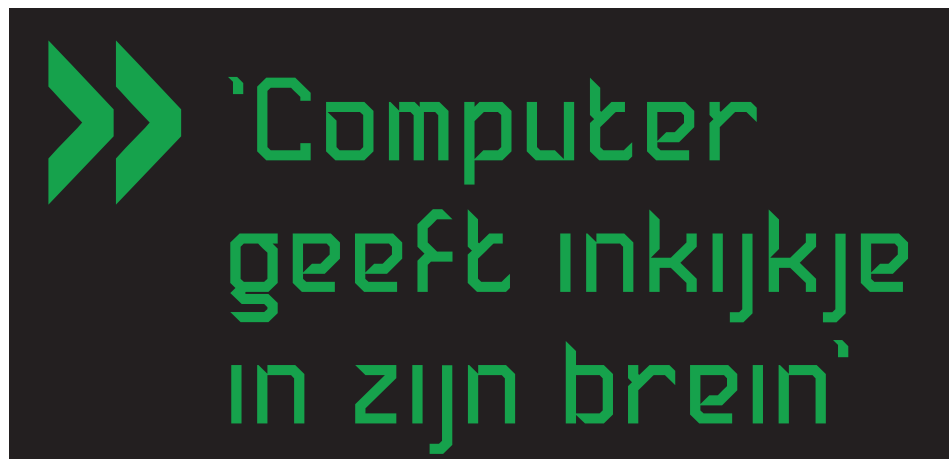
Het klinkt voor de huidige generatie volwassenen waarschijnlijk paradoxaal: de kleurrijke, bewegende beelden en spectaculaire geluidseffecten van een game die bij een speler met autisme leiden tot een rustig gevoel. Toch is rust het meest genoemde positieve effect van het spelen van games dat genoemd wordt door jongeren met autisme en hun ouders en begeleiders.

INTERVIEW

Mary Heller woont in Californië in de Verenigde Staten. Haar zoon Ryan (12) is een laagfunctionerend kind met autisme.

Ryan spreekt in losse woorden, kan geen lopende zin maken. Als hij in bad wil, zegt hij bijvoorbeeld: "Mama, bad." Tegelijkertijd praat hij de hele dag in zichzelf. In veel opzichten heeft hij sinds de kleuterschool nauwelijks vooruitgang geboekt in zijn ontwikkeling. Hij gaat

veel van zijn lotgenoten. Je kunt zeggen dat hij het prettig vindt als er mensen in zijn buurt zijn, zonder dat hij de behoefte heeft met ze te communiceren. Ook is hij goed in sport. Zo kan hij goed skiën, fietsen en klauteren. Ryan vindt het leuk om buiten actief bezig te zijn. Zijn

dan ook naar het speciaal onderwijs. Ryan voelt zich oncomfortabel in zijn lichaam. Hij knijpt zichzelf veel en maakt vaak spullen kapot als hij gefrustreerd is: dan gooit hij voorwerpen door zijn kamer of scheurt de posters van de muur. Zoals het er nu naar uitziet, zal hij nooit een volledig zelfstandig leven kunnen leiden.

Sportief

Voor een kind met autisme is Ryan relatief sterk gericht op het aangaan van relaties, meer in elk geval dan

grove motoriek en balans zijn goed en hij is sterk. De computer en de televisie heeft hij altijd aantrekkelijk gevonden. Het zijn zijn enige "vrienden". Een tijdje geleden heeft hij YouTube ontdekt. Hij tikt zelf de trefwoorden in om te zoeken wat hij wil zien. Sinds kort hebben we een Xbox in huis. We probeerden hem de spellen te leren spelen, maar dat ging in het begin helemaal niet goed. Hij raakte gefrustreerd en die boosheid bleef dan lang hangen. Toch hield hij vol totdat hij uiteindelijk doorhad hoe het werkte.

Boosheid en prikkelbaarheid kan volgens ouders verschillende oorzaken hebben. Het komt vooral voort uit frustratie en gaat gepaard met onmacht deze te kanaliseren. Relatief vaak wordt de soort game als bepalende factor genoemd. Met name games met agressie kunnen volgens ouders leiden tot boosheid.

“ Je kunt hem na het spelen van een vechtgame niet direct naar buiten laten gaan om met andere kinderen te spelen. Hij zit dan nog helemaal in de vechtmodus en dat levert gegarandeerd problemen op.

Irma, moeder van Timo, 13 jaar

“ Ik probeer te voorkomen dat hij drukke spelletjes speelt met veel schieten en ontploffingen. Ja, die zijn er al voor zijn leeftijd, maar voor hem is dat eigenlijk niks. Drukke games geven meer druk en daar wordt hij agressief van.

Paul, vader van Thijs, 7 jaar

Ook veel ouders zeggen dat hun kind boos wordt als het moet stoppen met gamen.

“ Hij wordt erg boos als het tijd is om te stoppen met gamen. Hij begint dan te schreeuwen en te schoppen, soms ook te huilen of met spullen te gooien.

Wilma, moeder van Mart, 9 jaar

“ Ik word snel kwaad op spellen en dan ga ik op mijn toetsenbord slaan.

Frank, 27 jaar

Andere emoties

Ouders rapporteren ook andere emoties die het kind overvallen na het spelen of op momenten dat ze niet kunnen spelen. Ze gedragen zich dan bijvoorbeeld zenuwachtig, gespannen, gestresst of juist suf en apathisch. Gamers kost veel energie en dat kan leiden tot een vermoeid, mat gevoel. Gamers noemen dit zelf wel eens ‘game stoned’, waarbij ze het effect van langdurig gamen vergelijken met dat van een verdovend middel. Door het gamen kan een kind met autisme nog sterker in zichzelf gekeerd raken. Ouders spreken dan van ‘geblokkeerd raken’ of ‘vereenzaming’. Sommige kinderen denken veel aan of praten veel over het spel op momenten dat ze niet kunnen spelen.

- Genieten van een andere wereld, een fantasiewereld.
- Er moet even iets spannends gebeuren, de kick voelen.
- Niets beters te doen, ik verveel me.
- Als ik ga gamen, word ik rustig.
- Ik moet nog allerlei dingen doen in het spel.
- Even alles kunnen controleren en zelf bepalen wat er gebeurt.
- Ik hoef me niet bezig te houden met alles wat ik moet doen.
- Dit kan ik goed. Dat voelt fijn.
- Heerlijk om iets te doen dat ik al vaker gedaan heb, dat me gemakkelijk afgaat.

D Overzicht van games

Wat: Een overzicht maken van de games die je vroeger speelde en die je nu speelt.

Tijd: 1 uur in week 2

Doel: Beter zicht krijgen op het soort games dat je speelt en hebt gespeeld.

- Werkwijze**
1. Vul formulier D in.
 2. Bespreek het ingevulde formulier met je helper.

Maak een overzicht van de games die je gespeeld hebt en die je nu speelt. Bespreek het ingevulde formulier met je helper en praat daarna samen over de vragen onder het formulier.

Welke games speel je?	Geef titels van gamen	Waardering van de games?
Vroeger	Vice City	Erg leuk.
	Warcraft III, II, I	Engels geleerd, speelde in 3 guilds.
	Age of Mythology	Kort gespeeld.
	Rollercoaster Tycoon 1,2	Erg leuk, speelde ik met klasgenootjes.
	Pokémon Red, Yellow, Gold, Crystal, Pinball	Ontspannend, even niets te hoeven doen, mooi vormgegeven game.
	Harry Potter I, II, III, IV	Leuk om te spelen naast de boeken.
	Runescape	Kort gespeeld.
Nu	World of Warcraft	Erg boeiend, ben ik goed in. Speel in een internationale guild. Leuke en moeilijke quests.
	GTA	Kan ik me in uitleven als ik lange schooldag heb gehad.
	Harry Potter	Leuk om te doen, game die ik soms nog speel.
	FarmVille	Even afleiding hebben, niet nadenken, als ik ergens moet wachten.
	Angry Birds	Afleiding hebben als ik lang huiswerk aan het maken ben.

Hiernaast zie je hoe Thom het formulier heeft ingevuld.